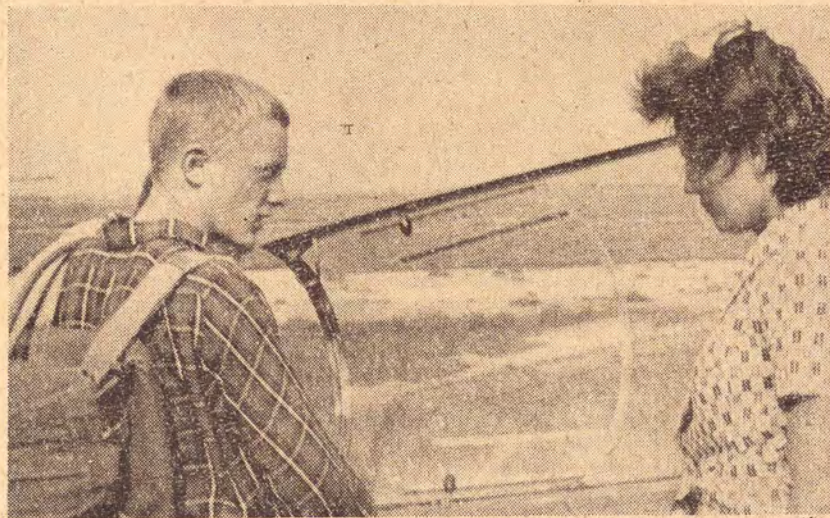
Унутры: РАЗБУДОВА — ЯШЧЭ РАЗ АБ СВЯТЛІЦАХ — ВІЗІТ МІСТЭРА БРУКА

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА.

№ 34 (495) | ГОД X | 22 ЖНІЎНЯ 1965 года | ЦАНА 60 гр.

На старт! Справа — Вера Камінская

УКАЗ САВЕТА ДЗЯРЖАВЫ ПНР

аб узнагароджанні дзеячоў нацыянальных таварыстваў

За заслугі ў грамадскай працы ўзнагароджваюцца наступныя дзеячы нацыянальных грамадска-культурных таварыстваў:

КРЫЖАМ АФІЦЭРСКІМ ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Райбер Эдвард
Фальгендлер Ігнацы

КРЫЖАМ КАВАЛЕРСКІМ ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Баўмінгер Роза
Вільнер Міхал
Дзун Васіль
Каролька Мікалай
Фуксман Ядвіга
Штульберг Гіта

ЗАЛАТЫМ КРЫЖАМ ЗАСЛУГІ

Азябла Іван
Брафман Самуіл
Брыя Аўгустын
Бухбіндэр Юзэф
Вердоні Эўгеніюш
Ільчышын Базылі
Кавалік Ян
Кантралевіч Стэфан
Макароўская Анастасія
Мушынскі Якуб
Халюпэц Адам
Хмялеўскі Міхась
Чыквін Арцём
Юзвюк Уладзімір

СЯРЭБРАНЫМ КРЫЖАМ ЗАСЛУГІ

Аляксеюк Іван
Ваўкавыцкі Георгій
Вішэнка Міхась
Карчэўскі Ян
Кохан Эўгеніюш
Кшэмінскі Павал
Малітарыс Ян
Скшыпка Ольгерд
Швед Віктар

Старшыня Савета Дзяржавы
ЭДВАРД ОХАБ
Сакратар Савета Дзяржавы
ЮЛЬЯН ГАРАДЭЦКІ
Варшава, 30 ліпеня 1965 год.

Вайна паказала тэхніку і ворага. Каб пабіць партызанаў, акупанты папалілі дзерняко́ўскія хутары. Народ сяліўся ў будынку былой школы, дзе знайшоў прытулак і хутаранін Аляксандр Чамель са сваёй мнагалікаю сям'ёю. Малая Вера, сёмае дзіця А. Чамеля, першы раз зацікавілася самалётамі, калі ўпаў за Дзерняковам збіты савецкі бамбардзіроўшчык. Жандары не падпускалі да таго месца, а Верцы надта хацелася пабачыць самалёт! Дзесьці вынайшла яна ў школьных кладоўках дзіцячую кніжку з малюнкамі самалётаў і лётчыкаў. І не магла нацешыцца ёю!

Па сённяшні дзень помніць урывак беларускага верша ў той кніжцы:

..«Адказаў на гэта Вова:
— Мама-лётчык, што ж
такога!»...

У Дзернякове не было больш кніжак аб самалётах — ані тады, ані потым.

★

У 1950 годзе паслалі Веру вучыцца ў Міхалоўскі ліцэй. У мястэчку спападала яна часопіс «Скжыдлята Польска», крадком здабывала яго і зачытвалася ў паўтэхнічных артыкулах, мала што разумеючы. Вера хацела зразумець, але ў ліцэі не вучылі аб самалётах... Яны сніліся ёй цэлымі начамі, а ў аўсянае жніво талкавала сёстрам:

— Дачакаюся, калі буду лётаць над гэтым полем!

Сёстры смяяліся.

Аднаго дня Вера напісала «падане» да тагачаснага ЛОК, каб прынялі яе на курс для лётчыкаў. Сястра, якая жыла ўжо ў Беластоку, здалася на Верыны ўгаворы і ў таямніцы перад маці ўзяла гэтае «падане» з сабою, павязла ў горад — перадала, куды трэба. Сталася гэта вясною 1952 года.

Веру прынялі.

★

Пазалетась дзядзька на дзерняко́ўскім хутары перажыў хвілю трывогі, калі ўбачыў праз акно гарадскую асобу на сваім полі.

— Будуць караць за чортапалох!

Так думаў дзядзька і вышаў з хаты, каб тлумачыцца. Ён бязмеры здзівіўся, калі ў гэтай асобе пазнаў Веру, замест грознага агранома.

— Ты адкуль узялася?

— Прыляцела, — сказала яна і паказала на пашу за кустамі, дзе прытаіўся самалётападобны планер-шыбовец.

А на свята Міколы Вера прыляцела пад вёску Боркі, дзе замужам яе сястра. Сёстры і браты першымі захацелі павазіць іх.

Спадабалася.

★

Штодзень — штонядзелю гудзіць над Беластокам самалёт — то вые ў акрабатычных выкрутасах, то цягне за сабою хісткага планера. Гэта лётаюць Вера і яе вучні, будучыя лётчыкі. З надыходам летняй пагоды насталі для Веры дні цяжкай працы ад ранку да змяркання — не траціць ні мінуты.

Маё спатканне з ёю не было лёгкім, я ані лётчык, ані будучы лётчык. Няшмат прыдалося мне і тое, што яе муж, лётчык Чэслаў Камінскі — гэта мой школьны калега.

Вера вяртаецца дамоў позна, выцалоўвае сваю дочаньку Кацю, якая пяшчотна мармыча, як бы гаворачы:

...«— Мама-лётчык, што ж такога!»...

Каці, названай імем бабулі, стукнуў усяго трэці гадок, але яна ўжо паспела раз злётаць з мамаю-лётчыцаю ў паднябесныя вышыні.

Я, карыстаючы з ветлівасці кіраўніка Беластоцкага аэраклуба п. Рамано́ўскага, рашыў пайсці проста на аэрадром і там пільнаваць таго моманту, калі Вера Камінская будзе мець хвілю перадышкі на зямлі — і пагаварыць з ёю. Аднак не так хутка ўдалося мне гэта. Вера, абкружаная курсантамі, тлумачыла ім заданне палётаў. Сярод іх можна сустрэць Верыных землякоў — Геніка Лаўрашука з Пянькоў, Івана Белянскага і Мікалая Буйко з Міхалоўскага ліцэя, дзе калісьці вучылася яна, лётчыца Вера. Цяпер у гэтым ліцэі існуе вучнёўскі гурток энтузіястаў авіяцыі. Вера тут чаканы госць.

Добрая з яе настаўніца. Яе выхаванцы вырастаюць на выдатных лётчыкаў. Напрыклад, адзін з яе вучняў, былы дырэктар ТОС — ужо саракагадовы мужчына — да таго захапіўся авіяцыяй, што пакінуў сваю дырэктарскую пасаду і вывучыўся на дасканалага лётчыка. Іншыя Верыны выхаванцы сталі афіцэрамі альбо майстрамі спорту. У 1963 годзе Багдан Сініца здабыў чацвёртае месца ў час авіяцыйнага чэмпіянату Польшчы.

Вера Камінская здабыла самую высокую на свеце адзнаку лётчыка — залатую адзнаку з трыма дыяментамі.

★

Месяц таму назад здарылася найважнейшае. Але не забягаючы наперад раскажу па-парадку.

Дзевятнаццатага ліпеня стаяла ясная пагода — і серабрыстыя хмары. Словам, такая пагода, якая рэдка бывае ў нашым клімаце.

Вера рашылася.

Паспрабавала таго, аб чым здаўна марыла: пастанавіла пабіць жаночы рэкорд Польшчы ў хуткасці пералёту двухасабовым планерам па трохвугольнай трасе. Сябры па працы згадзіліся заступіць яе ў службе і Вера вылецела на штурм новага рэкорду. Выбрала трасу: Беласток — Гарадок —

(Працяг на стар. 4)

Вера Камінская вярнулася з палёту. На гэтым самым «Баціяне» яна ўстанавіла рэкорд на трасе: Беласток — Гарадок — Саколка — Беласток.

В'ЕТНАМУ ПАТРЭБНЫ МІР

Урад Дэмакратычнай рэспублікі В'етнам у жнівені г. г. апублікаваў заяву, у якой рашуча асуджае, узяты ўрадам ЗША, курс на далейшае ўмацаванне вайны ў В'етнаме. «Амерыканскія імперыялісты вярнуліся да палітыкі пашырэння ваенных дзеянняў, — гаворыцца ў заяве ДРВ, — у надзеі кампенсаваць свае паражэнні, выбрацца з цяжкага становішча і перашкодзіць распаду марыянетачнага ўрада і арміі ў Паўднёвым В'етнаме».

Урад ДРВ заяўляе аб цвёрдай рашучасці в'етнамскага народа змагацца з амерыканскімі агрэсарамі і сайгонскімі марыянеткамі да поўнай перамогі. Адначасова ўказваецца тут, што адзіным шляхам урэгулявання спраў у В'етнаме з'яўляецца строгае выкананне жэнеўскіх пагадненняў з 1954 года.

Цвёрда стаіць на баку в'етнамскага народа, у яго справядлівай барацьбе супроць агрэсіі амерыканскага імперыялізму, польскі ўрад. Мужная барацьба, як на поўначы так і на поўдні, карыстаецца ўсё ўзрастаючай падтрымкай іншых краін. Аказваў і будзе аказваць у далейшым усю неабходную дапамогу ва ўмацаванні абароназдольнасці ДРВ Савецкі Саюз. Амерыканскія інтэрвенты ўжо адчуваюць вынікі гэтай дапамогі.

Для прыкрыцця сваіх безразважных дзеянняў амерыканскія агрэсары гавораць аб «мірных» перагаворах. Калі ЗША сапраўды хочуць, каб размовы аб імкненні да мірнага ўрэгулявання в'етнамскай праблемы трымаліся сур'ёзна, то словы трэба падмацоўваць канкрэтнымі справамі і неадкладна спыніць агрэсію. А пакуль што кіруючыя колы ЗША вядуць справу да ўмацавання канфлікту, ужываючы дзеянні, якія ніяк не набліжаюць да ўстанаўлення міру ў В'етнаме. Апошнім сведчаннем прадаўжэння агрэсіўнага курсу ЗША з'яўляецца патрабаванне ўрада аб павелічэнні асігнаванняў на вайну ў В'етнаме на 1,7 мільярда долараў.

Вырашэнне в'етнамскага пытання ў інтарэсах народа В'етнама, у інтарэсах міру, можа быць знойдзена толькі шляхам строгага захавання жэнеўскіх пагадненняў ад 1954 года, на аснове праграмы выкладзенай урадам ДРВ 8 красавіка г. г. і Нацыянальным фронтам вызвалення паўднёвага В'етнама ад 22 красавіка 1965 года. Злучаныя Штаты Амерыкі павінны спыніць агрэсіўную вайну ў Паўднёвым В'етнаме і вывесці адтуль свае войска разам са зброяй. Няхай в'етнамскі народ сам вырашае свой уласны лёс.

Агенцтва ТАСС упаўнаважана было заявіць, што ў кіруючых колах Савецкага Саюза новыя крокі ўрада ЗША расцэньваюцца як агрэсіўныя дзеянні, што вядуць да разшырэння вайны ў В'етнаме. Дзяржаўныя дзеячы, якія вызначаюць палітыку ЗША, не павінны памыляцца наконт таго, што амерыканская агрэсія будзе бяскарнай. Яна безумоўна будзе выклікаць усё ўзрастаючы адпор і ў канчатковым выніку пацерпіць ганебнае паражэнне.

Трэба адзначыць, што амерыканскі друк усё часцей змяшчае галасы крытыкуючыя палітыку ўрада ЗША. Утрымоўваецца ў Вашынгтоне думка, што памёршы дэлегат ЗША ў ААН Сцівенсан, крытычна ацэньваў многія бакі Джонсанавай палітыкі. Нават прэм'ер Вільсан, які лаяльна падтрымлівае агрэсію ў В'етнаме, вымушаны быў прызнаць пад націскам грамадскай апініі, што в'етнамскага канфлікту нельга вырашаць пры дапамозе арміі, што адзіная развязка — гэта перагаворы.

Аднак прэзідэнт Джонсан з упорам далей пускаецца ў авантуры. Не звяртаючы ўвагі на перасцярогі з боку сацыялістычных краін і з боку больш рэалістычных палітыкаў. Нават у сваёй краіне — дэманструе ён свету, чым з'яўляецца амерыканскі імперыялізм.

А. КАРПЮК

МІХАСЬ ЗАБЭИДА-СУМІЦКІ У ВІЦЕБСКУ

Вясной 1963 г. сціплыя афішы рэкламных шчытоў заклікалі віцеблян у гарадскі дом культуры на маючы адбыцца канцэрт Міхася Забэйды-Суміцкага — сусветнавядомага беларускага спевака, які прыехаў на гастролі у Савецкі Саюз упершыню, разам з маладым чэшскім піяністам.

Імя гэта мне было ўжо трохі вядома з перыёдыкі. Аб М. Забэйдзе-Суміцкім цікавы артыкул змясціла ў 1962 г. беластоцкая «Ніва». Пасля, коратка аб славутым земляку паведаміла мінская «Літаратура і мастацтва». Усе пільныя справы былі адкладзены. Я паспяшыў набыць хутчэй білеты, сабе і жонцы. Не так ужо часта балуе нас наш Віцебск сустрэчамі з сусветнымі вядомасцямі.

І вось надыйшоў чаканы вечар 17 мая. Роўна ў назначаны час на сцэну выйшаў сухарлявы, ужо ў гадах, але яшчэ даволі стройны і рухавы мужчына. З годнасцю пакланіўся публіцы, адначасова прадстаўляючы свайго калегу па гастролям, маладога чэха-піяніста. Потым кінуў у залу светлы, такі свойскі позірк, быццам не ўпершыню тут выступае, і пачаў усхваляваным ціхім, але выразным і чутным усюды голасам шчырую размову — азнаямленне з віцебскай публікай. На чысцейшай мілагучнай беларускай мове Міхась Забэйда-Суміцкі вельмі сціпла, без знака на эфект, расказаў аб сабе, аб сваёй маці, простай сялянцы-гарсткіцы, якая навучыла шанаваць і любіць родную песню свайго меншага сына, як у гонар памяці аб ёй ён носіць і яе прозвішча, услед за бацькавым — Суміцкі. Коратка пазнаёміў слухачоў са сваей творчай дзейнасцю, нялёгкім шляхам да вяршыні дасканаласці ў мастацтве, які так багаты на цікавыя падзеі. Гаварыў, як ён бязмежна рады знаходжанню на роднай зямлі, бо і сам нарадзіўся і вырас у Беларусі.

Потым заспяваў. Своеасаблівай арыгінальнай манерай, незнаёмай мне дагэтуль. Спеў нёс у сэрца добра вядомую з маленства дарагую, ужо прыцярушаную ў памяці пылам забыцця, пластам пражытага часу. Я не помню, калі б яшчэ так моцна на мяне дзейнічала песня, як у той памятны вечар. І хаця на пачатку трохі раздражняла пустая балбатня дзвюх дзяўчат-суседак, што залішне голасна шкадавалі аб тым, што спявак аказаўся ўжо немаладым дзядзькам, але і гэта адчуванне знікла. Я забыўся на тое, што сяджу сярод людзей. Усталявалася такая цішыня ў зале, што нават суседкі-сарокі прыціхлі. У паветры гаспадарыла спрадвечная песня маццярок — беларуская калыханка, пад якую аднолькава спакойна засыналі некалі нашы дзяды і бацькі, мы самі і зараз адыходзяць да сну нашы дзеці. Песня наблізіла мяне амаль да непасрэднага ўспрыняцця жывой рэчаіснасці гэтага абавязковага этапу ў жыцці чалавечым. Прыгожая ласкава-журботная мелодыя будзіла першародныя думкі аб нечым вельмі светлым, пачатковым, адкуль усе ўваходзілі ў жыццё з прагай прайсці адмераны шлях да канца, напамінала людзям урачысты момант першага разумовага адчування сваёй маці, якая, схіліўшыся над нашай люлькай, упаўголаса напявала гэту лепшую з лепшых, прыгажэйшую з прыгажэйшых, вечную як само жыццё калыханку...

Песня знікла як цудоўны непаўторны сон. Я ўбачыў людзей, пасвятлелыя твары. Гром дружных шчырых воплескаў узнагародзіў незвычайнага чараўніка душ чалавечых за атрыманую асалоду, за светлы момант, вызваны цудоўна выкананай песняй.

І якую б рэчі пасля не спяваў М. Забэйда-Суміцкі, была гэта руская, украінская, родная беларуская, італьянская ці іспанская песні, якія выконваліся на мовах арыгіналаў, напамяць, або твор вышэйшага жанру, віцебляне прымалі ўсё, як паўнацэнны сяброўскі дарунак і адказвалі палюбіўшамуся спеваку глыбокай удзячнасцю — бурай воплескаў, просьбамі аб паўтарэнні.

Перад выкананнем асобных рэчаў, М. Забэйда-Суміцкі даваў карысныя тлумачэнні, або коратка пераказваў змест песні, незразумелы з-за іншай мовы (італьянскай, англійскай і інш.). Гэта быў не толькі выдатны канцэрт, але і незвычайная ў такіх умовах, вельмі цікавая лекцыя — размова, якая аб'яднаўшыся з цудоўнымі песнямі прынесла прысутным высокае эстэтычнае задавальненне і запомнілася надоўга.

Мне было шкада, што канцэрт скончан. Мімаволі прыходзілі ў галаву думкі: сапраўды прыгожае не патрабуе ад прысутных спецыяльнай падрыхтоўкі для ўспрыняцця; яно адчувальна кожнаму, хто мае вушы і знаходзіцца ў нармальным стане дзейнасці. І яшчэ недзе ўнутры тулілася тайная надзея, што гэта не апошняя сустрэча з выдатным беларускім спеваком.

М. ПЛАВІНСКІ

Віцебск

Кніжкі для Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку

Падарункі беларускіх савецкіх пісьменнікаў з уласнаручнымі дэдыкацыямі:

Максім Танк — «Лірыка»
Еўдакія Лось — «Хараство»
Янка Брыль — «Птушкі і гнёзды»
Аляксей Русецкі — «Яго вялікасць» два экземпляры
Г. Березкин — «Аркадий Кулешов»
Юлія Канэ — «Янка Брыль»
Міхась Машара — «Ад песень і думак народных»
Анатоль Сабалеўскі — «Рампай асветленае»
Аркадзь Чарнышэвіч — «Світанне»

Успаміны 17

Суха шчоўкнуў замок, і я пачуў на руках металічны холад кайданаў. Ад пабояў нязносным болем пякло ўсё цела. Я нязручна ўзабраўся на воз.

Паліцэйскі швырнуў мне пад ногі клунак з маімі рэчамі і сам сеў побач. Яго сябра заняў месца з другога боку. Узялі мяне пад рукі, быццам паненку.

«Куды яны мяне адпраўляюць?» — адгадваў я.

Камендант павятовай камендатуры дзяржаўнай паліцыі ў Бельску Падляшскім, камісар Чарнажынскі, сунуў паліцэйскаму ў рукі нейкі пакет і прыказаў:

— Аддасі гэта каменданту Грэфнеру!

— Так ёсць, пане камісар! — адказаў паліцэйскі.

— І перадай яму ад мяне сардэчныя прывітанні, — дабавіў Чарнажынскі. — Гэта мой сябра, мы разам вучыліся ў афіцэрскай школе.

— Абавязкова перадам! — служліва запэўніў мой канваент свайго начальніка.

— Дык адпраўляйцеся! — прыказаў камісар. — А добра глядзіце на гэтага тыпа, — кіўнуў галавой у мой бок. — Гэта вельмі заўзяты бальшавік!

Я ціха ўсміхнуўся.

«Цэніць мяне пан камісар, — падумаў. — Няхоцячы пахваліў!»

Рамізнік сцебануў каня, і мы паімчаліся на вакзал.

На душы стала многа лятчэй. Я расставаўся са сваімі катамі! Радульскі, Манькевіч, Здрайкоўскі, Міньkоўскі і ўсе іншыя спецыялісты ад здзекаў аставаліся ў Бельску.

А я? Куды мяне адпраўляюць?

Усё роўна куды! Каб толькі як найдалей ад засценкаў бельскай дэфенсівы!

Я прагна разглядаўся па знаёмых вуліцах горада.

Усюды тлумна таўкліся людзі. Яны прыехалі на фэст. Некаторыя аглядаліся за мною. Іх вочы, здавалася, гаварылі:

«Глянь, які пан! Рассеўся з паліцэйскімі і брычкай разгульвае!».

А можа мне толькі так здавалася? Можа яны ведалі хто я і куды вязе мяне паліцыя? Мо' спачувальна глядзелі на мяне?

У цягніку астаўся толькі адзін паліцай. Мой канваент стараўся весці сябе амаль па-сяброўску. Нават папяросамі частаваў. Хіба баяўся, каб я яму недзе не прапаў на дарозе. Ніяк не хацеў раскаваць мяне.

Ад яго астаткова даведаўся я пра тое, чаго толькі дадумоўваўся: накіроўваюць мяне ў картуз-бярозаўскі лагер адасаблення для палітычных вязняў.

За вокнамі стаяла цёмная лістападаўская ноч. Цягнік грахатаў на злучэннях рэек, а мне здавалася, што ён выбівае два словы:

«Картуз-Бяроза», «Картуз-Бяроза».

У галаву хлынула раптам усё, што я ведаў пра гэты лагер.

Больш-менш на палавіне дарогі між Брэстам а Баранавічамі знаходзіцца мястэчка Бяроза. Яго, быццам віламі, ахоплівае рака Ясельда разам са сваімі прытокамі. З волі царскіх генералаў пабудавана тут прасторныя салдацкія казармы. Яны расцягнуліся на многіх гектарах зямлі паабапал шашы. З аднаго яе боку ў прыгожым парку жылі афіцэры, а з другога — стаялі трохпавярховыя гмахі для салдат.

Пасля акупацыі беларускай зямлі арміяй маршала Пілсудскага гэтыя казармы даўжэйшы час служылі польскаму войску. Яно ўтрымоўвала ў «паслухмянасці» мясцовае насельніцтва і адначасова ахраняла польскіх асаднікаў, якія каланізавалі гэтыя землі.

Тых, хто асмельваўся падняць свой голас у абароне прыгнечаных, паліцыя адсылала ў турмы. У Беластоку, у Вільні, Гродна, Брэсце і ў іншых гарадах так званых «усходніх крэсаў» штораз наладжваліся палітычныя працэсы абвінавачаных у «камуністычнай, падрыўной дзейнасці», пагражаючай дзяржаўнаму ладу «панскай Польшчы». Працэсы гэтыя з'яўляліся яўнай насмешкай з усялякага права, але падсудныя выкарыстоўвалі іх дзеля публічнай дэманстрацыі сваёй нязломнай волі барацьбітоў за вызваленне з-пад нацыянальнага і эканамічнага прыгнёту.

Уладары панскай Польшчы шукалі нейкага іншага спосабу, які даваў бы магчымасць паціху, без ніякай лішняй дэманстрацыі ізаляваць усіх палітычна ненадзейных грамадзян.

Прыклад далі германскія фашысты. Яны ахвотна паказалі польскім спецыялістам ад унутранай бяспекі свае канцлагеры, павучылі іх, як і што трэба рабіць.

Беларускае мястэчка Бяроза здалося для польскай паліцыі найбольш прыгодным месцам для ажыццяўлення таго, чаго навучыліся яны ў германскіх сяброў. Добры даезд чыгункай і шашой, тоўстыя сцены царскіх казармаў і выгодныя домікі для афіцэраў і ахраннікаў. Толькі ўсё гэта забяспечыць агарожай з калючага дроту, і можна прыймаць «кватарантаў».

У Картуз-Бярозу дабраліся мы каля поўначы. Лагер «адасаблення», так яго афіцыяльна называлі прадстаўнікі ўлад, знаходзіўся кіламетраў пяць за мястэчкам.

У глыбокім тунелі з калючага дроту стаяў вартавы. На стаўбах ярка гарэлі электрычныя лямпы.

«Вось яна, славутая Бяроза! — думаў я, гледзячы і на высокую агарожу, і на гэты своеасаблівы тунель. — Адсюль мыш не пралезе і птушка не праляціць», — з жахам сцвярджаў я.

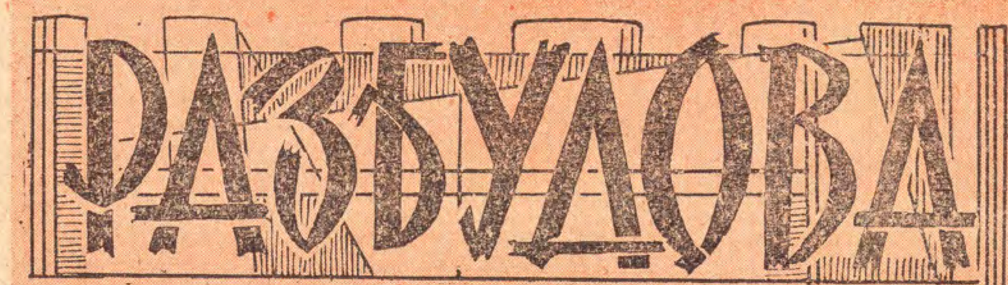
Мой канваент звярнуўся да вартавога, а той па тэлефону выклікаў другога паліцэйскага.

— Мне трэба да каменданта Грэфнера, — паясніў мой канваент.

— За мной! — заявіў бярозаўскі ахраннік, і мы пайшлі.

Летам на вуліцы імя Кастуся Каліноўскага ў Беластоку. Фота Віктар Рудчык

Будынак для пачатковай школы і агульнаадукацыйнага ліцэя ў Міхалове пабудавана яшчэ ў 1954 годзе. Дзесяць гадоў таму назад было гэта вялікае дасягненне пасёлка. Будынак, у параўнанні з папярэднім, быў аграмадны і здавалася, што прынамсі ў галіне асветы Міхалова поўнасцю заспакоіла свае патрэбы.

Хутка аднак аказалася, што гэта не так. Новапабудаваны будынак пазбаўлены быў вады, электрычная інсталяцыя не адпавядала патрэбам школы, прытым хутка аказаўся ён проста замалы для вучнёўскай сямейкі, якая безупынна павольшвалася.

Другой аднак школы ў Міхалове ніхто будаваць не стане і трэба было падумаць, якім чынам у існуючым будынку ствараць адпаведныя ўмовы навучання.

Пачалі тады думаць: дырэкцыя школы і бацькоўскі камітэт. Пастаноўлена перад усім забяспечыць школу ў ваду. Для гэтага патрэбны аднак грошы, а ні дырэкцыя школы, ні бацькоўскі камітэт не мелі на гэта і залатоўкі. Дзякуючы ініцыятыве школьных улад і бацькоўскага камітэта змабілізавана да грамадскай працы жыхароў суседніх вуліц, заахвочана да дапамогі некаторыя ўстановы, размешчаныя непадалёк школы, у выніку чаго праведзена аграмадную працу, пакладзена водна-каналізацыйныя абсталяванні, і зараз міхалоўская школа і жыхары суседніх вуліц маюць на месцы чыстую ваду. Кошты гэтай інвестыцыі праведзенай перад усім грамадскім чынам ацэньваецца на каля 360 тысяч злотых.

Не менш важнай справай ад вады аказалася спартыўная пляцоўка. Патрэбна яна моладзі для гульняў у час перапынкаў, патрэбная і да ўрокаў фізкультуры. У школе падлічылі, што, каб наладзіць спартыўную пляцоўку з усімі патрэбнымі на ёй прыладамі, каштавала б гэта 150 тысяч злотых. Дзякуючы ахвярнай працы вучняў усё гэта зроблена значна меншым коштам. Пабудову спартыўнай пляцоўкі закончана вясною гэтага года. Але працы на школьным двары не закончана. Калі я наведаў міхалоўскую школу, рабілася тут ізноў вялікія раскопы.

— Будуем басейн на вугаль, — растлумачылі настаўнікі, — штогод увосень прывозім 170 тон вугля і не маем дзе яго размясціць.

Басейн, як і шмат іншых рэчаў, робіцца тут грамадскім чынам.

У будынку міхалоўскай школы месціцца інтэрнат для моладзі з адлеглых вёсак. Калі б інтэрнат перанесці ў іншае месца, звольнілася б некалькі залаў на патрэбы школы. Дырэкцыя і бацькоўскі камітэт пастанавілі адрамантаваць стары школьны будынак і перанесці ў яго інтэрнат. Апрача таго, пастаноўлена пабудаваць на школьным двары павільён, у якім знайшлі б месца кабінеты: фізічны, хімічны, электратэхнічны, майстэрня тэхнічных заняткаў, бібліятэка. Склікана так званы камітэт разбудовы школы, які распачаў збіраць патрэбныя сродкі.

З дапамогай камітэта паспяшалі існуючыя ў Міхалове прадпрыемствы і ўстановы: ГС, цагельня; працаўнікі ваўнянай фабрыкі забавязаліся перапрацаваць грамадскім чынам пры разбудове школы па адным дню. Такім спосабам на конце камітэта разбудовы школы ў Міхалове ўзбіралася каля 100 тысяч злотых. Камітэт і далей збірае сродкі на разбудову ўсімі даступнымі сродкамі. Члены камітэта сарганізавалі мастацкі гурток, які дае пастаноўку п'есы «Заглоба сватаў». Зробленыя ў час выступленняў грошы ідуць на разбудову.

Да збірання грошай на разбудову ўключылася і школьная моладзь. Вясною гэтага года прыняла яна ўдзел у пасадцы лесу, пераказваючы свой заработак у рукі камітэта разбудовы.

Усё гэта паказвае, як супольнымі намаганнямі амаль усяго Міхалоўскага грамадства развіваецца і разбудоўваецца міхалоўская школа. Грамадства Міхалова здае сабе справу са значэння Агульнаадукацыйнай школы ў гэтым асяроддзі. Адсюль далёка да ўсіх большых гарадоў і факт, што тутэйшая моладзь можна здабываць поўную сярэднюю адукацыю ў самім Міхалове, з'яўляецца для яго жыхароў вялікім дабрадзействам. (п)

Яшчэ раз аб святліцах

Многа цікавага і карыснага напісана аб святліцах. Зразумела, пісаць аб працы ніколі не замнога, таму што «век працуй і век вучыся». Святліцы, у якіх працуюць штатныя працаўнікі, наогул многа рабілі, а можа лепш сказаць, многа зрабілі. Для прыкладу прывядзем адну з іх.

Грамадская святліца ў Боцьках, Бельскага павета. Кіраўніком яе з'яўляецца Генавефа Луцьян — стары і ахвярны працэўнік культуры. Толькі ў мінулым годзе арганізавана тут шэсць урачыстых сходаў па поваду гадавін і дзяржаўных святаў, кулінарныя курсы, дзе хадзіла дваццаць асоб, арганізавана курс крою і шыцця, трыццаць чалавек хадзіла на матацыклавы курс, 25 чалавек закончыла курс другой ступені ПЦК. Святліца арганізавала вельмі карысную працу культурна-выхаваўчую. Зрабілі тры экскурсіі, дзе брала ўдзел 120 чалавек. Адбыліся дзве аўтарскія сустрэчы, дзесяць вечарын і высветлілі дзесяць асветніцкіх фільмаў. Можна яшчэ множыць лічбы, але не ў тым справа. Чуецца, вельмі часта, многа слоў крытыкі ў адрас святліц, нават гэтай у Боцьках. А трэба сказаць, што я перадаў толькі некаторыя лічбы. Нават не ўспомніў, што ў Боцьках цікавы драматычны гурток, які выязджаў у суседнія вёскі з пастаноўкамі. Існаваў тут цікавы, як на святліцу, інструментальны калектыў.

(Працяг на стар. 5)

Выпускнікі пачатковай школы ў Міхалове пасля атрымання пасведчання заканчэння пачатковай школы. фота Паўлючук

ЛІСТЫ

СЛЯДАМІ БРАНІСЛАВА ТАРАШКЕВІЧА

Шаноўны таварыш Рэдактар!

У сувязі з 40-годдзем Грамады я хачу на старонках «Нівы» закрануць справу звязану з увекавечаннем асобы кіраўніка Грамады Браніслава Тарашкевіча.

Працуючы над пытаннямі звязанымі з Грамадою, я знайшла ў Сеймавых Друках, у дакуменце, які называецца: «Асабовы склад Сейма Рэчыпаспалітай Польскай дня 15.II.1923 г.» — варшаўскі адрас Браніслава Тарашкевіча.

У гэтым спісе на 384-тым месцы лічыўся пасол Браніслаў Тарашкевіч, які належаў да Беларускага клуба. Для «месца жыхарства» спіс мае 2 рубрыкі. У адной упісаны адрас сталага месца пражывання пасла (у даным выпадку Вільнюс, вул. Астрабрамская 9), а ў другой — «адрас у Варшаве». З гэтай іменна рубрыкі даведалася, што ў Варшаве Тарашкевіч жыў на вуліцы Новасенатарскай 8, кватэра 14.

У аналагічным спісе паслоў складзеным у 2 з палавою гады пазней (які таксама знаходзіцца ў Сеймавых Друках) упісаны той самы варшаўскі адрас Тарашкевіча. Змянілася толькі ў ім прыналежнасць да клуба. У гэтым другім спісе Тарашкевіч выступае ўжо як пасол Грамады. Адсюль вывад, што найменш як два з паловаю гады, асабліва ў перыяд узнікання самастойнага Клуба Грамады, Тарашкевіч жыў іменна па гэтаму адрасу.

З метаю лакалізацыі адраса, трэба было яго знайсці на плане Варшавы. Тым часам аказалася, што ані ў сучасным плане Варшавы, ані ў плане выдадзеным у трыццатых гадах вуліца Новасенатарская не існуе. Толькі «Даведнік па Варшаве» Мечыслава Майхлера, які быў выдадзены ў першай палове міжваеннага дваццацігоддзя, як у спісе вуліц, так і ў плане змяшчае вуліцу Новасенатарскую, якая праходзіць уздоўж аднаго боку Тэатральнай плошчы, паміж Сенатарскай а Трэмбацкай. Гэтая вуліца ў трыццатых гадах была перайменавана на вуліцу імя Маршалка Фоха, а зараз гэтая вуліца называецца вул. Мальера.

Параўноўваючы сучасную вуліцу Мальера, яе парны бок, які нас асабліва цікавіць, са старымі планамі, якія пераховуюцца ў Архіве Варшаўскага геадэзічнага прадпрыемства, на якіх наглядзецца 6 нерухомых уласнасцей, здасцца, што дом нумар 8 на былой Новасенатарскай знаходзіўся там, дзе сёння пачатак дома нумар 6 на вуліцы Мальера. Каб удалося атрымаць у Сталічнай радзе нарадовай дазвол наўмураванне мемарыяльнай дошкі ў гонар выдатнага дзеяча, кіраўніка звышстотысячнай рэвалюцыйнай арганізацыі — Браніслава Тарашкевіча — то іменна там, на сцяне дома нумар 6 на вуліцы Мальера трэба было б яе змясціць.

6.VII.65 г. АЛЯКСАНДРА БЭРГМАН

XXII ГАДАВІНА ПАЎСТАННЯ Ў БЕЛАСТОЦКІМ ГЕТА

16 жніўня 1943 г. у беластоцкім гета пачалося паўстанне. У XXII гадавіну гэтага паўстання грамадскасць Беластока ўшанавала памяць змагароў з фашызмам. Прадпрыемствы, якія апякуюцца месцамі барацьбы і пакутніцтва ў Грабаўцы, Пятрашах, Навасёлках, Бацечках, могільнікам на вул. Жабяй, памятнай таблiцай на «Доме друку», таблiцай на вул. Мальмеда — упарадкавалі іх.

17 жніўня г. г. на месцах барацьбы і экзекуцый у горадзе і яго аколіцах дэлегацыі палітычных і грамадскіх арганізацый, а таксама прадпрыемстваў зложылі вянкі і кветкі. Каля гэтых месц салдаты стаялі на ганаровых вартах.

У гэтым жа дні ў будынку прафсаюзаў адбылася акадэмія, прысвечаная гадавіне. З дакладам выступіў прадстаўнік Галоўнага Праўлення Грамадска-культурнага таварыства яўрэяў.

Падрыхтоўкай урачыстасцей кіраваў Грамадскі камітэт, які ўзначальваў сакратар Гарадскога камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі Ежы Ёка.

Вера Камінская са сваімі вучнямі.

ВЕРА

(Працяг са стар. 1)

Саколка — Беласток, разам сто дзесяць з паловай кіламетраў палёту па-над роднымі вёскамі, хутарамі, палямі, рэкамі, лясамі.

Гэту адлегласць Вера Камінская праляцела за адну гадзіну і пятнаццаць хвілін, пабіваючы гэтым самым не толькі рэкорд Польшчы, але і свету.

★

З балькона маёй беластоцкай кватэры бачу па-над дамамі горада самалёт з вялізнымі знакамі CSS 13. На ім праводзіць свой інструктарскі палёт з вучнямі слаўная лётчыца Вера, сёмае дзіця Кацярыны і Аляксандра Чамель з вёскі Дзернякова, што каля Гарадка.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Фота: Уладзімір Паўлючук

ПЕРШАЯ КЛЯКСА

Вясковыя і гарадскія крамы са школьнымі прыладамі аблягаюць бацькі, моладзь, дзеці. Найбольш хадлівым таварам з'яўляюцца сшыткі, пеналы, ранцы, снеданёвыя торбачкі. Адным словам набліжаецца 1 верасня — пачатак навучальнага года. З'яўляецца гэта святам не толькі дзяцей і вучняў, але і бацькоў. Гэтае свята звязана з абавязкамі так з боку вучняў, як і бацькоў. Мне давялося паслухаць даволі павучальную размову дзвюх жанчын, якія сустрэліся каля крамы. Я і пастараюся яе перадаць:

— Ведаеш? Я выдала масу грошай, — гаворыць адна з іх ужо здалёк. — Глядзі: ранец, пенал, сшыткі, вучнёўская шапка. Не ўяўляеш сабе, колькі клопату, калі дзіця ідзе ў школу...

— Уяўляю і то поўнасцю ўяўляю. Маю ж сваё «дзіцё», штопраўда ўжо ўзрослае, але калісьці яна таксама пачынала ад першага класа.

— То ты ўжо забылася. Ага, мушу яшчэ купіць блок для рысункаў, каляровыя алоўкі, лапчыкі і нарэшце адатхну!

— Не адатхнеш.

— Як гэта — не адатхну? Калі Валодзьку вышлю ў школу, тады сапраўды адатхну.

— Не, тады толькі пачнуцца новыя абавязкі. І шкада, што ты гэтага не прадбачваеш.

— Жартуеш, гэта ж першы клас. Важныя мне тут лекцыі: «А-ў Маша. Маша а-ў», першыя слупкі... Хіба першая клякса...

— Не смейся. Першая клякса таксама можа адыграць важную ролю ў далейшым тваёго Валодзіка. І ў галоўнай меры ад цябе залежыць, каб яе не было.

— Як гэта, ад мяне?

— Звычайна. Калі пастараешся аб тое, каб твой сынок меў адпаведныя ўмовы да працы, а галоўнае, калі яго дапільнуеш — можа пазбегчы кляксы.

— Робіш «кляксавую драму».

— Не, але заўваж, што першая клякса, гэта часта першая кепская ацэнка, а гэта ўжо пэўнае перажыванне.

— Віншую цябе, дарагая! Выставіла б сабе дасканалае пасведчанне. Думаю, што ты не хацела б браць прыкладу з тых мам, якія сварацца за ацэнкі. Такія мамы — гэта кашмар кожнай школы. Замест таго, каб прывучыць дзіця да працы і дапільнаваць, каб яно старанна адрабіла лекцыі, або шукаць дапамогі выхавацеля, калі яно мае вялікія цяжкасці, падносяць яны лямант пры кожнай двойцы і звальваюць віну на настаўніка: «ён штосьці мае да майго дзіцяці» або «ёсць несправядлівы». Знаходзяць дарогу ў школу толькі на тое, каб высварыцца аб ацэнкі, а потым дзівуюцца, што дзіця не шануе настаўніка, што яно лянівае.

— Мне здаецца, што гэта не мой Валодзька, але я слухаю першай лекцыі.

— Прыдасца і табе. Я хацела, каб ты яшчэ зразумела, што **першы клас — гэта не толькі «Маша а-ў», але гэта вельмі важны год навукі.** Гэта першыя, сур'ёзныя абавязкі для тваёго Валодзькі. Калі ад пачатку не прывучыш да сумленнай працы і не дапільнуеш — можаш потым мець многа клопатаў. Так што, мая дарагая, не толькі ранец і пенал, а потым адпачынак. А наадварот — перад табою многа сур'ёзных абавязкаў.

Жанчыны пачалі развітацца. Залодзька, у новай шапцы, з ранцам, хваліўся сустрэўшымся па дарозе калегам. Ён яшчэ да гэтай размовы не прыслухоўваўся. У яго ўяўленні «школа» — гэта нейкая ідэальная святыня. Аўтарытэт школы ў яго ўяўленні агромны, можа нават большы чым родных бацькоў. Але ўжо ад верасня Валодзька пачне вучыцца ацэньваць па-свойму школу, настаўнікаў. Якою яна будзе — залежыць ад вас, бацькі і настаўнікі.

А. Кар.

Сельская гаспадарка без таямніц

ШТО З АЗОТАМ?

На Беласточчыне пануе мода на азотныя ўгнаенні. Цэлымі тыднямі шукаюць іх, плацяць за іх і моцна дзякуюць. Плацяць грошы за мінеральныя ўгнаенні, а ў панадворку раскіданы кучы гною, цячэ гнаёвая жыжка, марнуецца торф. Дзіўная палітыка, бо няма лепшага ўгнаення, чым гной, які паляпшае структуру глебы, узбагачвае яе хімічную і фізічную якасць. Прымяненне 30 тон гною на гектар павялічвае перагнойны пласт на 1%. У кожных 100 кг гною ёсць каля 1,5 кг карысных бактэрый. Апрача таго гной мае ў сабе (паводле дадзеных Ваяводскай хімічна-сельскагаспадарчай станцыі) 0,48 азоту 0,18% фосфару і 0,72% калію (не лічачы ўжо іншых элементаў, якія ёсць у гноі).

У перыяд цяжкасцей з угнаеннем, у якім знаходзіцца цяпер гаспадарка Беласточчыны, маючы мала больш 30 кг мінеральных угнаенняў на гектар пасеваў у чыстым рэчыве, асаблівага значэння набірае спосаб перахоўвання гною. Ёсць два метады.

1. Гной доўга ляжыць пад жывёлай.

Для гэтага спосабу трэба мець шчыльны фундамент, дно зробленае з гліны, бетону, або асфальту. Пасярэдзіне кароўніка павінна быць невялікае ўглыбленне, каб не дапусціць выклікання з кароўніка гнаёвай жыжкі. Адмоўная рыса гэтага спосабу: трэба мець шмат падсцілкі і цяжка ўтрымаць гігіену ў памяшканнях.

2. Частае выбіранне гною. Многія гаспадаркі ў нашым ваяводстве яшчэ не маюць спецыяльных месц на гной. Абсталяванне гнаёўкі зусім простае, а карысць вялікая. Калі падвозіць гной будзем з аднаго боку, дык шырыня гнаёўкі павінна быць 3,5 м, а калі з двух бакоў — 8—10 м. Вышыня гнаёўкі каля 3 м. Будуем гнаёўню каля кароўніка з паўночнага боку, каб была часцей у цяню і засланялася ад ветру. І на вышэйшым месцы, каб яе не падтаплялі воды.

Ток робім з добрай гліны. Таўшчыня пласта яе каля 30 см. Можна рабіць ток з бетону, з каменя з пяском з глінай, або са сцэментаванай цэглы. Побач будуем рэзервуар на гнаёвую жыжку. Яна будзе сплываць па нахіленым таку (нахіл току 2—5°). Ток павінен мець сценкі, збудаваныя на асобным фундаменце, каб гной не раскідаўся і не размываўся дажджамі.

Спецыялісты падаюць такія нормы: на 100 тон гною трэба 6 кубічных метраў гнаёўкі, на адну карову — 1,5—3 куб. м рэзервуара на жыжку, для ялошкі — 0,6—1,5 куб. м, для каня — 0,5—1 куб. м, для свінні (100 кг вагі) — 0,33—0,95 куб. м. Гэтыя простыя забудоўкі захаваюць ад высокіх страт мінеральных рэчываў, дапамогуць утрымаць гаспадарскія будынкі на патрэбным узроўні гігіены, аблягчаюць барацьбу з пустазеллем (значная частка яго гіне ў час ферментацыі гною) і спрыяюць лепшай арганізацыі працы.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Шчаслівыя

Уласнікі ашчадных кніжак ПКО з Беластоцкага ваяводства выйгралі ў ліпені 5 аўтамашын маркі «Сырэна» (3-х з Ломжы і 2-х з Беластока) на 128 аўтамашын выйграных ва ўсёй краіне

На матацыклавыя кніжкі прыпаў толькі адзін матацыкл для нашага ваяводства. (вл)

Наперадзе вёска Быстры ў Бельскім павеце.
Фота — (СЯ)

Правал стратэгаў „размякчэння"

ВІЗІТ МІСТЭРА БРУКА

У 1960 годзе масквіч Канстанцінаў пазнаёміўся з адной амерыканскай турысткай, якая прыязджала ў СССР. Канстанцінаў задумаў навучыцца англійскай мовы і быў вельмі рады, калі турыстка пасля кароткай размовы запрапанавала яму весці перапіску. Пісалі да сябе па-англійску аб розных сяброўскіх справах.

Але вось у 1963 годзе прыехаў з Англіі ў Маскву на семінар выкладчыкаў рускай мовы нейкі Максім Нікольскі. Неўзабаве Нікольскі прыйшоў на кватэру Канстанцінава, перадаў прывітанне ад амерыканкі і на заканчэнне размовы ўручыў масквічу брашуру на рускай мове. Нікольскі пайшоў. Канстанцінаў разгарнуў гэту брашуру, у якой заклікалася да барацьбы супроць савецкай улады, да арганізацыі шпіянажу і дыверсіі. Канстанцінаў, здагадаўшыся ў чым справа, паведаміў органы бяспекі аб візіце Нікольскага.

Прайшло амаль два гады. 21 красавіка 1965 года ў кватэры Канстанцінава пачуўся званок. Адчыніў сусед.

— Мне трэба бачыць Канстанцінава, — сказаў госць з лёгкім іншаземным акцэнтам.

— Яго няма дома, але зараз павінна прыйсці яго жонка. Можа пачакаеце? — сказаў сусед.

Канстанцінава прыйшла, запрасіла госця ў пакой. Мужчына назваў сябе Браўнам і сказаў, што ён прывёз з Англіі для Канстанцінава падарункі. Браўн не мог доўга чакаць, напісаў па-англійску кароткую запіску для Канстанцінава і абяцаў зайсці ўвечары дваццаць пятага.

Вярнуўшыся дахаты Канстанцінаў пакутліва думаў, у чым тут справа — аж успомніўся той госць, які два гады таму назад пакінуў яму брашуру выданую, так званым, Народна-працоўным саюзам. Не дачакаўшыся раніцы Канстанцінаў паведаміў аб усім органы бяспекі. Яму параілі пачакаць, і як толькі госці ізноў прыдуць да яго, высветліць пра што ім разыходзіцца і чаго яны хочуць?

Увечары дваццаць пятага яны прыйшлі. Іх было двое. Яго звалі Джэралд, яе — Барбара. Выпілі чаю. Канстанцінаў чакаў, калі госць асмеліцца загаварыць пра найважнейшае. Калі жанчыны выйшлі ў кухню, Джэралд хутка раскрыў вокладкі альбома. Пакуль даставалася тое, што знаходзілася ў тайніках, Джэралд паведаміў, што напраўду называецца ён не Браўн, але Брук, і што прыбыў ён па даручэнню «Народна-працоўнага саюза» («НПС»), і што гэта арганізацыя лічыць на інфармацыі ад Канстанцінава наконт «унутранай сітуацыі ў СССР і магчымых зменах»... Цяпер Канстанцінаў ведаў, з кім мае дачыненне.

Джэралд Брук быў вельмі здзіўлены, калі размова была перапынена з'яўленнем незнаёмых людзей, якія легітымаваліся дакументамі працаўнікоў бяспекі. Такім чынам у несесеры і вокладках альбома знойдзена:

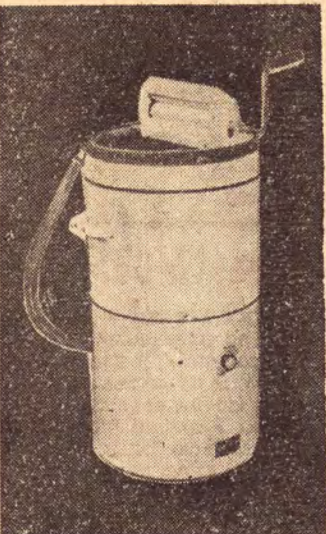
Кончылася жніво, на капанне бульбы трэба яшчэ пачакаць. І вось гэты час гаспадыні пераважна выкарыстоўваюць на парадкаванне.

Адной з самых цяжкіх прац, якія займае вельмі многа часу, з'яўляецца мыццё бялізны. Нашыя бабулі, маці на мыццё бялізны трацілі вельмі многа часу, іншы раз нават паўтыдня. Не гавару ўжо пра тое, як яны мучыліся, выконваючы гэтую працу. Нам мыццё бялізны не з'яўляецца чымсьці страшным, гэта проста прыемнасць. Так, так! (Зразумела, я маю на думцы тыя вёскі, якія маюць электрычнае святло і тыя гаспадыні, якія маюць сціральныя машыны — пралькі). Бо наша праца заключаецца ў тым, што мы толькі ўкідаем бялізну ў машыну, уключаем яе, а потым выймаем. А калі яшчэ муж прынясе вады і вынясе яе!..

Некаторыя сціральныя машыны самі падаграваюць ваду, самі выключаюцца, самі выпампоўваюць ваду. Напрыклад, машына маркі «SHL» мае аўтаматычны гадзіннікавы выключальнік, каштуе 2200 зл. Вось настаўіш выключальнік на 5,10 ці 15 мінут (у залежнасці ад ступені забруджання бялізны) і можаш у той час спакойна рабіць нешта іншае, або проста чытаць газету.

Можна купіць і таннейшую, або даражэйшую, у залежнасці ад таго, хто колькі мае грошай: «Wofamel», «Światowit», «Kasia», «Frania».

Не трэба траціць часу на варэнне лугу, як гэта рабілі бабулі і маці (не гаворачы аб тым, як ён з'ядаў бялізну), а проста ўкідаеш у ваду адпаведную прапорцыю мыла, спецыяльна зробленага да сціральных машын: «Alba», «Mirapol», «Mydło do pralek» і. т. д. Цана яго ў граніцах ад 8—12—15—20 зл. Можна таксама пры выварцы бялізны карыстацца гэтым мылам, а можна і сыпаць парашкі: «Radion», «Bielux»,

«Sam», «Prima», «Wybielający» і інш. Усё гэта можна купіць у магазінах. Сродкі для мыцця выбяляюць бялізну, але не нішчаць яе, не з'ядаюць.

Кожная гаспадыня павінна старацца аблегчыць сабе працу. А прытым зашчадзіць вельмі многа так цэннага часу.

АКСІННЯ

ЯШЧЭ РАЗ АБ СВЯТЛІЦАХ

(Працяг са стар. 3)

Ставім такое пытанне: чаму наракаюць на святліцу? Здаецца, што сама назва «Грамадская святліца» ўжо аджыла. Зразумела, што назва — гэта яшчэ не праца. Поўнасцю пад гэтым падпісваемся. Але многія манеры, а ў тым і культурныя навыкі, прыходзяць да вёскі з горада. Вёска за кожную цану хоча дараўняць гораду і гэта правільна. У горадзе такога паняцця як «святліца» наогул ужо няма, а калі і ёсць дык або свеціць пусткамі, або мусіць прымаць формы клубнай працы і абавязкава з каваю. Іменна гэтага хоча і вёска. Такая развязка справы ёсць. Ініцыятыва «Рух» і ГС-аў прынялася на вёсках. Не абышлося без пэўных памылак. Але хто іх не робіць. Усё ж многа святліц «без апекуноў» атрымала новую мэблю, гаспадароў, адным словам пачало працу. Многія клубы-кавярні вядуць лепшую працу, як святліцы. Хаця б клуб «Рух» у Страблі, Бельскага павета, Ласінцы, Гайнаўскага павета, ці ў Сыпнях, Сямяціцкага павета. А трэба сказаць, што людзі, якія працуюць у клубе «Рух» ці ГС, з'яўляюцца перад усім прадаўцамі.

Арганізаванне культурнаасветных прац належыць да грамадскага актыву. Сцверджанне, што святліцы горш працуюць, не зусім адказвае праўдзе. Лепш сказаць, што метады іх працы ўстарэлыя, нецікавыя і, на жаль, ніхто іх не палепшвае. Іменна таму іх крытыкуюць. Прытым трэба адзначыць, што, напрыклад, у раёне паветаў Бельск, Гайнаўка, Сямяцічы ад двух год не арганізавана ніякіх семінараў, ні курса-канферэнцыі кіраўнікам святліц. Паасобныя аддзелы асветы з сабой не дагаварваюцца, а Беластоцкаму аддзелу культуры ВРН і ВДК і так хіба ўсё роўна, у іх сваёй працы хапае.

Тое, што я ўспамінаў аб святліцы ў Боцьках, не прыйшло само сабою. Кіраўнік святліцы тут вельмі цесна, хаця толькі інтуіцыйна, супрацоўнічае з грамадскімі арганізацыямі, як: ЗМВ, ЛьЗС, КГВ і ЛК. Адсюль яна часта і ахвотна выязджае на розныя курсы, арганізаваныя паасобнымі арганізацыямі. Усюды яе лічаць сваім актывістам. Іншага выхаду пакуль што Г. Луцьян не мае. Але калі так як трэба ўкладалася б праца і кіраўнік святліцы мела свае семінары, напэўна знашліся б іншыя актывісты ў паасобных арганізацыях на курсы і іменна яны павінны быць грамадскім культурным актывам, які будзе апораю працы святліцы.

Людзей, якія цяпер працуюць у святліцах, трэба выкарыстаць неяк шырэй. Кадра культурнаасветных працаўнікоў невялікая ў паветах: адзін чалавек у аддзеле асветы і культуры і адзін двух у ПДК. Чаму б н выкарыстаць такога к раўніка святліцы як ка ардынатара культурна асветнай працы ў дань раёне? Напрыклад, Луцьян магла б паслу жыць радаю і дапамога драмгурткам у Сабятын Краснай Всі ці Нурц Напэўна лягчэй ёй был б да іх дастацца, а там тэйшай моладзі выгадней За тым крыецца справа больш складаная. Кіраўнік святліцы, як працаўнік ГРН, быў бы беспасрэдным прадстаўніком грамадскай рады ў справах культуры. Адным словам рады ніжэйшай ступені пачалі б самі кіраваць культурай і ведалі б, што дзеецца з гэтай культурай на іх уласнай тэрыторыі.

А. КАРПЮК

Вечарына выпускнікоў

29 ліпеня ў памяшканні Галоўнага Праўлення БГКТ адбылася ўрачыстая вечарына выпускнікоў беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку. 16 дыпламантаў разам са сваімі настаўнікамі Ізай Міхальскай, Аляксандрам Баршчэўскім, Лідзіяй Варабей і Любай Раманюк правялі апошні супольны вечар пры традыцыйнай «лямпцы віна».

Стараста курса Насця Андрасюк ад імя ўсіх выпускнікоў шчыра падзякавала сваім выкладчыкам за тое, што ад першых дзён на Завочнай студыі атрымоўвалі веды, апеку і дапамогу. Выкладчык Аляксандр Баршчэўскі выступіў таксама з кароткай прамовай і пажадаў выпускнікам — настаўнікам поспехаў у выхаваўчай працы маладога пакалення.

Да позніх гадзін ночы працягваліся танцы і песні выпускнікоў беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі.

М. Х.

Супольны здымак дыпламантаў з выкладчыкамі.

Фота: Г. Рагазінск

Ва ўборачныя дні

Пусташэюць вёскі ў перыяд палявых работ летам. Людзі стараюцца выкарыстаць кожную хвіліну, каб адабраць дрэннаму надвор'ю плады. Толькі дзеці астаюцца ў вёсцы пераважна без бацькоўскай апекі. Але і на гэта нашлася грамадская дапамога. У Плюцічах Зіна Салавей сабрала трынаццаціасабовую групу дзяцей, з якімі праводзіць пастаянныя заняткі. Арганізавана тут куток для лялек малым дзецям, кавярню пад грушаю, дзе былі нават канапкі.

У Старовсі няма школы, але адсюль вучыцца ў Бельску Аня Дунікоўская. Вакол сябе сабрала яна 17 дзяцей. Арганізавалі яны тэатр лялек, турнір гульняў на лузе: ход на трох кубках, гонка ў мяшках, цяжкія пытанні, конкурс на найпрыгажэйшую песню. Група вучняў з «нелагернага лета» ў Райску памагала апыляць бульбу і капусту гаспадарам.

Трэба сказаць, што вучні ў Бельскім павеце вельмі добра арганізуюць канікулы. У гэтым з дапамогай прыходзіць ім актыў Камэнды Гуфца і яе штатныя працаўнікі.

Напэўна вельмі цікавымі будуць першыя дні навукі ў школе, дзе школьнікі будуць апісваць, як правялі летнія канікулы.

(ак)

два пісьмы, якія змяшчалі ўказанні па арганізацыі падрыўной работы ў СССР, інструкцыя па прыёму і расшыфроўцы закадаваных радыёперадач «НПС», набор гумавых літар і інструкцыя па выкарыстанню іх для вырабу антысавецкіх лістовак, папера для тайнапісаў і іншыя выданні, у тым ліку сем лісткоў з паведамленнямі аб тым, як слухаць перадачы радыёстанцыі «Свабодная Расія».

Бруку, вядома, перашкодзілі ў выкананні цэлага шэрагу заданняў Між іншым, Брук меў заданне абгледзець убікацыі Маскоўскага ГУМ-а, каб ведаць, як і куды выходзяць вокны, і ці магчыма выкідваць праз іх лістоўкі на вуліцы.

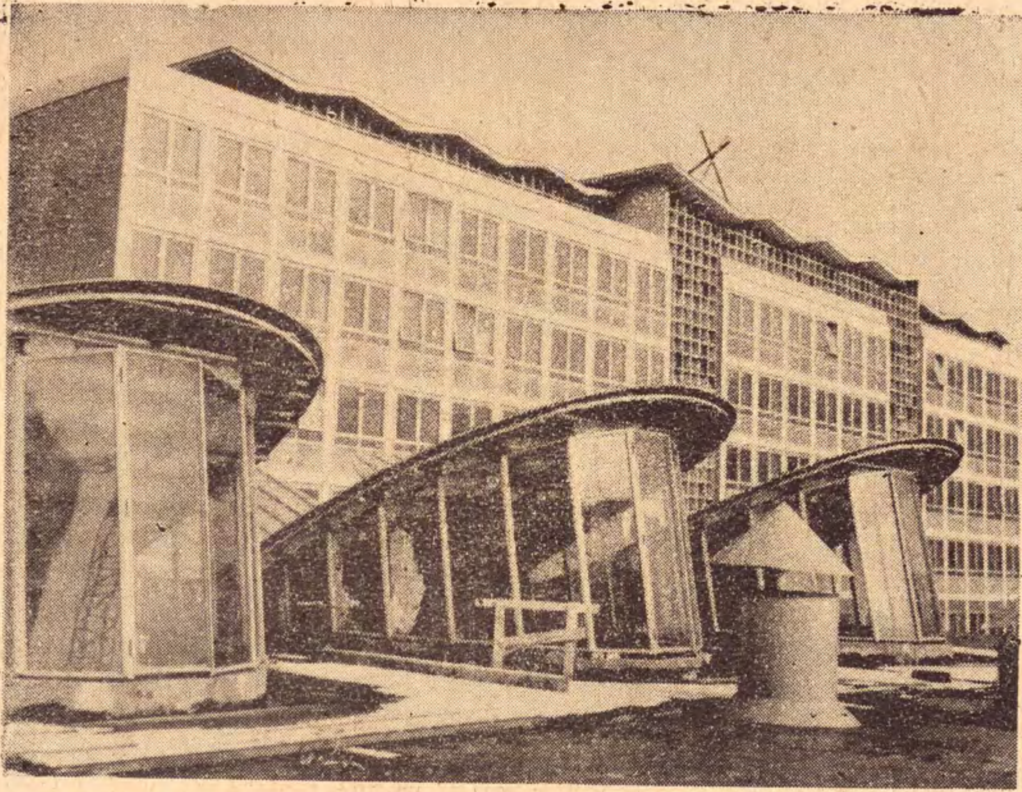
У нататніку Брука знойдзена запісаныя адрасы і тэлефоны афіцыйных асоб пасольства Вялікабрытаніі ў Маскве. І паводле прызнання самога Брука, у выпадку, калі б яму не ўдалося перадаць Канстанцінаву ўсе рэчы і матэрыялы, ён павінен быў уручыць іх перад сваім ад'ездам работнікам пасольства. Між іншым, у нататніку было запісана прозвішча сакратара пасольства Антоні Бішапа. Гэта гаворыць аб тым, што паміж правадырамі эмігранцкага «НПС» і дыпламатычнымі асобамі, якія прадстаўляюць інтарэсы Вялікабрытаніі ў Маскве, ёсць простая сувязь. Каму-каму, а брытанскім уладам вядома, што правадыры так званай арганізацыі «НПС» — гэта людзі з цёмным мінулым, што большасць з іх супрацоўнічалі з гестапа і рукі іх у крыві. Прыкрываючыся заслонкаю «незалежнай» арганізацыі рускіх людзей, усе яны з'яўляюцца агентамі амерыканскай, заходнегерманскай ды і англійскай разведак, ад іх дастаюць грошы. Некаторыя з іх ухітрыліся працаваць адразу дзвюм, а то і тром разведкам.

Кожны дзень засмечвае эфір украдлівы голас «Свабоднай Расіі». На кепскай рускай мове ён «сцірае ў парашок» усё савецкае. Робіць уражанне, што існуе нейкая вялікая арганізацыя рускіх людзей. Але напраўду, гэты «Народна-працоўны саюз» з'яўляецца толькі групай асоб, ворагаў СССР увогуле.

Але жыць трэба, і тут прыходзіць на дапамогу ім ...«ліпа». Напрыклад, актыўны дзеяч «НПС» Калбасьеў старанна ўстанаўліваў кантакты з савецкімі радыёаматарамі. Не падазраючы, што Калбасьеў правакатар, радыёаматары давалі яму свае адрасы і нават аўтабіяграфічныя даныя. Калбасьеў адразу ўпісваў іх у спіс «агентаў» «НПС», што давала яму магчымасць вырваць ад сваіх апекуноў з разведкі належны ганарар за «працу». У спісы «агентаў» «НПС» упісваліся і тыя савецкія людзі, якія вялі перапіску са сваімі заграні чнымі знаёмымі, філатэлістамі. Выкарыстоўваючы турыстаў, якія выязджалі ў СССР, правадыры «НПС» здабывалі тэлефонныя кніжкі, і з гэтых кніжак павялічвалі пасля свае спісы «новых агентаў» «НПС». Цэлыя сотні «агентаў» «НПС» нават не ведаюць аб тым, што яны ўжо «агенты». Такім спосабам будуецца «ліпная» арганізацыя «НПС», яе правадыры проста ашукоўваюць сваіх гаспадароў з іншаземных разведак, робяць уражанне, што яны напраўду кіруюць вялікай арганізацыяй рускіх.

Дзеячы «НПС» лічыл што ўдасца натаварыш Канстанцінава, каб ён уладзіў у сябе «гумавую друкарню» дастаўленую Брукам, адбіваў на ён антысавецкія лістоўкі і пасылаў іх вядомым заходнім палітыкам, якія, магчыма, не паскупілі б грошай для «НПС». Такім спосабам выглядала б на тое, што на тэрыторы СССР існуе моцная і вялікая арганізацыя «Народна-працоўнага саюза

Але ашуканства в плыла наверх. (а-ся)

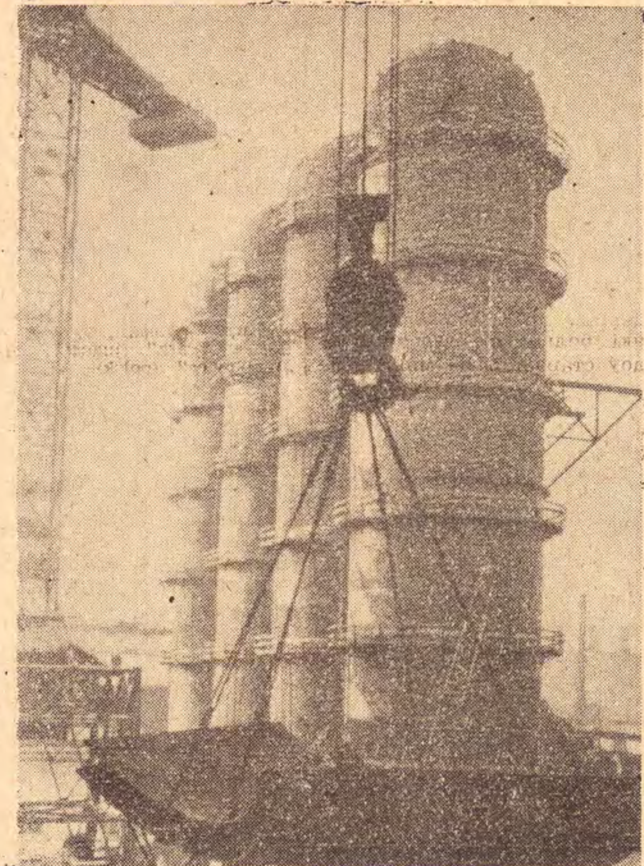

БУДАПЕШТ

Новы гмах будапештанскага палітэхнікума мае цікава развязаную праблему асвятлення. Вялікія вокны формы гандолі ўстаўлены ў столі. У глыбіні — жылы будынак, таксама належыць да палітэхнікума. (авл)

УРАЛЬСКІЯ...

Не толькі рабінушка расце на Урале. Старыя горы багатыя — прабагатыя. На багацці гэтым растуць фабрыкі на Урале. На здымку: від на частку металургічнага камбіната ў Магнітагорску, які там будуецца. Вялікія печы дадуць новыя тоны сталі. (авл)

Навіны экрана

МІХАСЬ — ПАРТЫЗАН

Сярод новакупленых нашай цэнтраляй фільмаў знаходзім цікавы фільм зроблены на Беларусі, беларускім рэжысёрам Віктарам Туравым. Называецца ў нас „Droga przez cmentarz". Расказвае пра партызан на Беларусі. На мінулагоднім фестывалі ў Таліне звярнуў увагу сваім наватарствам: без пафасу паказвае штодзённае жыццё партызан, звычайных жа людзей. Да гэтага, трэба дадаць дасягненне аператара Забалоцкага, і маем у гісторыі беларускага кіно цікавую з'яву

Каб зрабіць, творцы праехалі 7000 км, і ўрэшце адпаведнае месца знайшлі ў Навагрудку і яго аколіцах.

Змест.

1942 тод. На Беларусі тітлераўцы. 16-гадовы партызан, Міхась, ідзе ў горад па гранаты. Хоць пакрыўджаны да вайны, не перастаў верыць у савецкую ўладу. Працуе ў немцаў і таму многа памагае партызанам. Са старых гранатаў дастаюць матэрыял. Пры такой працы гіне слесар Буграеў з сынам. Раненым Міхасём апякуецца ўдава Софія Казіміраўна. У атрад вяртаецца Міхась здаровым, з верай, што барацьба з фашызмам вядзецца не толькі на фронце. (авл)

Наймалодшыя маці свету

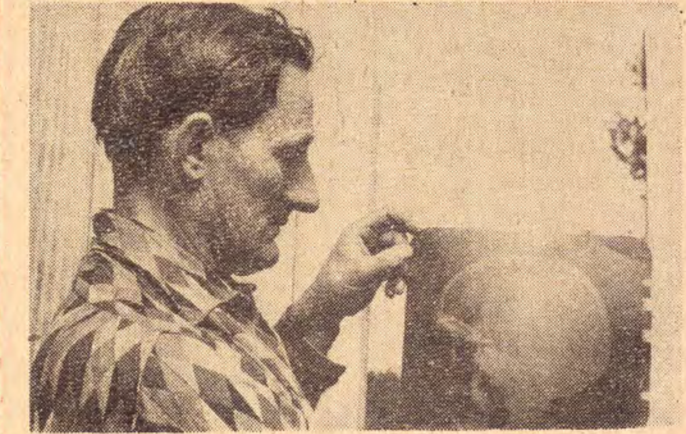
Век даспявання моладзі ў паўднёвых краінах штораз меншы. Сведчаць аб тым мнагалікія факты, калі дзеці родзяць дзяцей. Лідзія Кандорыі з Перу мае толькі восем год, а ўжо спадзяваецца дзіцяці. У Мексіцы жыве Марыя Ганзалес, якая, маючы дзесяць год, нарадзіла хлопчыка. У Іспаніі 13-гадовая Марыя Эрэра нарадзіла блізнюкоў. Штораз хутчэйшае даспяванне моладзі ў паўднёвых краінах патрабуе змен у законадаўстве аб паўналецці.

Асветныя ўлады Парыжа арганізавалі спецыяльную школу, дзе малыя маці вучацца і здабываюць прафесію. (а-ся)

КУЛЯ Ў ГАЛАВЕ

Ваіка Такаля — 44-гадовы жыхар Турку (горад Фінляндыі за палярным кругом — даўнейшая сталіца краіны) 24 гады таму, у час вайны, быў паранены ў галаву. Страціў тады прытомнасць, але пасля лекары нічога не сцвердзілі. Пасля некалькіх гадоў Такалю пачала моцна балець галава і паволі занікаў зрок. У апошні час зрабілі яму рэнтгенаўскі здымак і аказалася, што ў чэрапе Такалі сядзіць куля калібра 3,6 см.

Такалю будуць аперыраваць, а на здымку ён паказвае радыёграму сваёй галавы з куляй каля вочнай ямы. (авл)

Сабачая няўдзячнасць

У горадзе Салерна ў паўднёвай Італіі Франчэска Рэ хутка ехаў на матацыкле, калі раптам убачыў выбягаючага на вуліцу сабаку. Ратуючы сабаку ад смерці, Франчэска Рэ раптоўна павярнуў матацыкл убок і வываліўся. Матацыклісту нічога не сталася, але перапалоханы сабака накінуўся на яго і моцна пакусаў. Цяпер пан Рэ ляжыць у бальніцы. (а-ся)

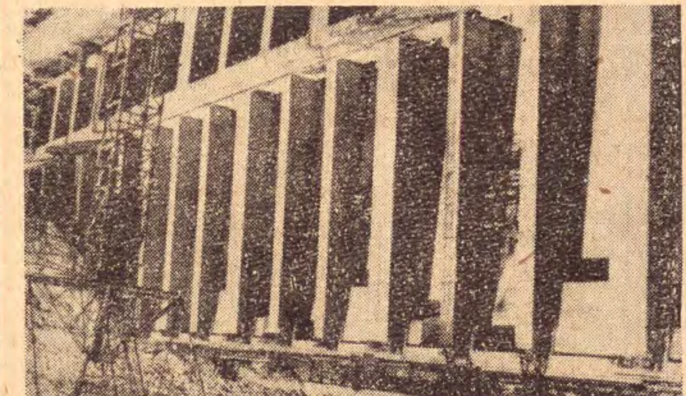

Малпы не могуць ездзіць

Улады амерыканскага штата Фларыда ўхвалілі, што аўтамашынамі не могуць ездзіць малпы, а толькі людзі. Нядаўна меў месца трагічны выпадак, калі адзін уласнік машыны даў малпе ехаць. Машына разбілася ўшчэнт разам з пасажырамі. Малпа таксама загінула... (а-ся)

У ГАНЕ

Гана — даўнейшая калонія, цяпер краіна актыўная ў Трэцім свеце. Палітыка Ганы, якой кіруе прэзідэнт Нкрумаг, вядомая ва ўсім свеце. Гана распачала вялікую перабудову, хутчэй будову, сваёй гаспадаркі. Электрычнасць і тут пачынае кар'еру На здымку — у будове вялікая электрастанцыя. Бурлівыя рэкі Афрыкі — гэта магутная сіла і крыніца таннай электраэнергіі. (авл)

Аляксей Карпюк

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Каб разграміць Гута-Міхаліну, патрэбны дывізіі. Сабраць такое войска ўпотай ад насельніцтва немагчыма. Пакуль немцы будуць збірацца сюды, людзі данясуць партызанам. Заслоны выстаўляюцца па ўсялякі выпадак, варта ў іх не строгая. Адзін чалавек з ручным кулямётам сочыць за дарогай, а рэшта грэецца перад вогнішчам.

Стаяць у заслоне — што жыць на вялікім вакзале.

Мінулы раз вялі захутанага пажылога немца ў заінелай жаночай хустцы, з сасулькай пад носам, — нібы карыкатуру з брыгаднай насценнай газеты. Партызаны пасадзілі палоннага ля вогнішча, ён пачаў грэцца, пакрэктваць, а хлопцы — рагатаць. Немец ведаў, што ў дабрадушным смеху партызан яго ратунак, ліслівa ўсміхаўся. Я тады не ведаў, ці маю права з ім гаварыць, толькі назіраў.

На немцу ад страху не было твару. Сасулька адтаяла і адвалілася. Немец падняў яе і пачаў прыклейваць на ранейшае месца! Хлопцы зарагаталі мацней.

Камандзір групы паказаў пачку стандартных бланкаў з тэкстам, пахваліўся:

73

— Нешта важнае. Нягоднік, трымаў у абшлагах рукавоў!

Я папрасіў адну паперку паглядзець. «Чатыры гадзіны мачы салому. Тады вазьмі 12—15 саломінак і спляці з іх касу, пабі яе драўляным малатком, каб стала шчыльнай. З такіх кос пашый чаравікі. На падэшву пакладзі 3—4 пласты...» Гэта была інструкцыя, як рабіць саламяныя чаравікі на боты зімой у Расіі.

Цяпер да нашага вогнішча першай падыходзіць група з параненымі пад Ражаной. Хлопцы з запечанымі згусткамі крыві на бінтах, з пабялелымі тварамі, ахрыплыя. Прыселі ля агню, расказалі пра засаду, ажывіліся.

Павезлі на санях вайсковы матацыкл, гурбу нямецкай вопраткі, зброю, здабытую на паўстанку ля Свіслачы.

— Меер, вязу табе струны! — абвяшчае хтосьці з саней паставому. — Неахвотна мяшок развязваць, прыйдзі ў зямлянку!

Крочаць у спрытных куртках дэсантнікі.

Валяць зноў партызаны. З лагера ідуць пружыніста, бадзёра, з чырвонымі тварамі і зычнымі галасамі, у ладных кажухах. Назад — абшарпаныя, пашарэлыя, няголеныя, ледзь валакуць ногі.

Падвечар група зноў вядзе немца. Ён крочыць са звязанымі рукамі і постаць яго ў доўгім і вузкім шынялі вылучаецца здалёк. На левай пятліцы высокага каўнера — два змяіныя зігзагі, а на правай — кубікі: эсэсавец у чыне штурмфюрэра!

— Ф-ф-ф-ф, браточкі, пусціце да агню! — бягуць да нас хлопцы.

74

Новыя людзі абступаюць вогнішча. Вочы іхнія гавораць: во, палюбуйся, якую птушку мы злавілі! Немец спыняецца зводдаль, глядзіць у лес і прыкідваецца, што мы для яго не існуем. З цікавасцю яго азіраю. Цёмна-русы атлет без шапкі, з запечанай крывёй на лобе. Вопратка на ім ужо прымятая, страцілі бляск і боты. Такіх я добра ведаю ў іх асяроддзі. Грозная форма і чын ніяк не вяжуцца з тым, дзе знаходзяцца. Аднак гэта самы сапраўдны штурмфюрэр! І ў руках партызан.

Хлопец разрывае пакет, завязвае немцу рану. Палонны скідае бінт, топча яго:

— Вэг, русішэ швайнэрай!

— От сволач! — з захапленнем кажа мне санітар. — І так усю дарогу!

— Гм!.. — не ведаю, што адказаць. — Дзе вы яго злавілі?

— На брэсцкай шашы, — хваліцца порсткі рыжы камандзір групы. — Цэлыя суткі вартавалі ў засадзе.

Падлавілі з машынай. Звязалі, дык хацеў разбіць сабе галаву аб дрэва, ледзь адратавалі!

Партызаны прагна кураць і каўкаюць гартанямі, нібы ў спякоту п'юць ваду: пялёгка, відаць, дастаўся трафей! Ад нечаканасці я памалу прытомнею. От дзе спаткаліся!

— Ну, паважаны пан, як здарылася, што вы, «гэрэнфольк», трапілі да нас, «унтэрмэншаў», у рукі? — пытаюся ў афіцэра.

Немец уздрыгвае.

75

ТРЫБУНА чытачоў

Грамадскай працай

Некалькі год таму назад вельмі цяжка прыходзілася арганізаваць грамадскія чыны ў Паўлах, Бельскага павета. А патрэбы вёскі ў гэтай галіне былі велізарныя. Дрэнныя дарогі, нявыканчаны будынак на святліцу, зробленая наспех пажарная раміза — усё гэта проста аж прасілася, каб хто-небудзь заняўся і давёў да парадку.

Аднак жыхары вёскі не вельмі ахвотна хацелі працаваць без заплаты. Але ўжо цяпер гэтая справа выглядае інакш. У апошні час многа чаго ў Паўлах змянілася на лепшае, у тым ліку і падыход да грамадскіх чынаў. Грамадскай працай зроблена многа. Прыводзім прыклады. Бацькоўскі камітэт пры пачатковай школе ў Паўлах і ўдзельнікі вечаровага курса для дарослых (пачатковай школы) у гонар 20-цацігоддзя народнай улады заініцыявалі грамадскі чын пры агароджы школьнай пляцоўкі. Ініцыятыву гэтую дружна падтрымалі ўсе жыхары Паўлаў і хутка прыступілі да яе рэалізацыі. Звезлі жвір, каменне, а грамадская рада нарадовая ў Рыбалах прыйшла з грашовай дапамогай выдзяляючы са свайго бюджэту грошы на пакупку сеткі. У хуткім часе школьная пляцоўка была агароджана. Гэты грамадскі чын можна смела назваць чынам маладых, таму што моладзь унесла вялікі ўклад пры яго рэалізацыі. Дзеці з пачатковай школы і моладзь, якая вучыцца ў сярэдніх школах, заўзята працавалі разам з пажылымі жыхарамі.

Другі чын заініцыявала пажарная каманда. Пасярэдзіне нашай вёскі стаяў нявыканчаны будынак на святліцу. З адной палавіны пабудавалі там злеўню малака, а з другой нядаўна пажарнікі пабудавалі рамізу.

Зараз жа праводзяцца працы пры пабудове дарогі, якая злучае Паўлы з Рыбаламі. Кошт звязаны з гэтай працай пакрывае грамадская рада нарадовая са свайго бюджэту. Да гэтага часу выдаткавана каля 200 тысяч злотых: зроблена мост на рэчцы і каля аднаго кіламетра дарогі. На далейшую працу на гэтай дарозе не хапае грошай. І таму хутка работа спыніцца. Значыць, існуе вялікая патрэба далейшага арганізавання грамадскага чыну.

Найбольш ахвярна і актыўна працавалі сяляне пры пабудове будынку на краму. Да гэтай працы прыходзілі масава амаль усе жыхары вёскі. І на працягу 2-х дзён грамадскім чынам зрабілі фундамент пад краму.

Энтузіязм, з якім працавалі ўдзельнікі чыну, найлепш сведчыць аб іх грамадскіх пачуццях, а сам чын з'яўляецца канкрэтным доказам сілы супольных пачынанняў.

Усім грамадскім чынам, якія праводзіліся ў Паўлах, спрыялі важныя гадавіны і падзеі ў краіне, як: 20-цацігоддзе народнай улады, IV з'езд Партыі, выбары ў сейм і рады нарадовыя, а галоўнае — свядомасць і патрыятычнасць жыхароў вёскі Паўлы.

Тэкст і фота: **СЯРГЕЙ ФІЛІПЮК**

Закладанне дошак да асновы фундамента.

Сяляне Паўлаў пры пабудове крамы.

ПАРУ СЛОЎ АБ ІСТОКУ

Істок (Гайнаўскі павет) кідаецца ўжо здалёк у вочы, таму што ляжыць на ўскраіне Белавежскай пушчы ў вельмі прыгожым месцы. У вёсцы ёсць многа моладзі. Ад 19 мая г. г. у Істоку працуе Клуб кніжкі і друку. Клуб змяшчаецца ў старым будынку школы. Жыхары Істока, а перш за ўсё моладзь, вельмі прыемна праводзяць вольны час. Чытаюць тут газеты і часопісы, слухаюць музыку, а моладзь арганізуе забавы. Хутка будзе тэлевізар. Клуб стаўся зборным месцам усіх жыхароў вёскі.

Пеця Мартынюк
Істок

Падрыхтоўка на ходзе

Як нас паведамляе Аддзел Культуры Прэз. ВРН у Беластоку ў вясковых святліцах і клубах праводзіцца падрыхтоўка да асенне-зімовага сезона. Дробныя рамонты, чысткі і т. п. Сезон пачынаецца ў месяцы верасні ўрачыстым распачаццем культурна-асветнага года ў Элку (у сувязі з 30-годдзем павароту тых земляў да Айчыны) і вялікай выстаўкай ужытковага мастацтва ў Беластоку.

(вл)

Барацьба з каларадскім жуком

На плантацыях бульбы масава паявіўся каларадскі жук. Сяляне Навакорніна выйшлі на палі з апрысківачам і апылячамі. Апрысканне або апыльванне зрабіў амаль што кожны гаспадар.

П. М. Навакорніна

ДЛЯ РАДАСЦІ ЧЫТАННЯ

Колькі: паўмільёна злотых.

Каму: дамам культуры і святліцам.

Ад каго: Прэзідыум Ваяводскай рады нарадовай.

На што: на кніжкі.

Такім чынам кнігазбор ваяводства павялічыцца на многія кніжныя пазіцыі. А восень і зіма не за гарамі ж! Чытаць! Што абазначае радасць чытання, ведае толькі той, хто перажыў.

Паветы Беластоцкага ваяводства не засталіся ззаду, і са свайго боку таксама па 20 тысяч зл. на кніжкі святліцам далі. (вл)

Мілае **Сэрцайка!**

Закончыла я пачатковую школу ў сваёй вёсцы. Цяпер маю ўжо 18 год і памагаю бацькам на гаспадарцы. Пакахала я хлопца, які больш як дзесяць гадоў старэйшы за мяне. Але ён, апрача мяне, сустракаецца і з дзвюма іншымі сяброўкамі, якім таксама гаворыць, што іх кахае. Мы ўсе не гаворым паміж сабою з-за гэтага хлопца. Чакаем толькі, каторую з нас адвядзе дахаты. Калі мяне адводзіць дамоў, я хацела б прасядзець з ім цэлую ноч. Парай, дарагое Сэрцайка, што рабіць, ці кахаць яго далей, ці не?

Ірына з Бельскага пав.

Дарагая **Ірына!**

Як відаць з лісту, ён ніводнай з вас не кахае. Проста вас зводзіць. Відаць «ветраны» хлопец, як кажуць. Бо і пашто ж ашукваць аж тры дзяўчыны. А вы ўсе не маеце рацыі, што злуецеся адна на другую. Я раіла б вам усім не рабіць сабе на злосць, а зрабіць іменна гэтаму хлопцу. Не павінна ніводная з вас з ім увогуле сябраваць, бо ён не заслугоўвае на гэта. Толькі такой сваёй пастаавай можаце паказаць яму, што вы больш вартасныя дзяўчаты і не заслугоўваеце на такі паступак з яго боку.

Жадаю ўдачы.

СЭРЦАЙКА

Чытачка, якая ў пісьме да «Сэрцайка» падпісалася — Н. І.: Раю напісаць прашэнне да Кваліфікацыйнай Камісіі для сярэдніх школ пры Аддзеле асветы і культуры ў сваім раёне. Да гэтага далучыць пасведчанне са школы, у якой ты здавала экзамены, што іменна здала экзамен, а не прынялі з недахопу месц. Але як найхутчэй.

Зося з Бельшыны.

У справе працы раю звярнуцца ў Аддзел працы (Затрудненне) ў сваім павеце. На жаль, мы ў гэтай справе не можам дапамагчы

Сэрцайка.

— Дык ты ўмееш па-іхняму лапатаць? — дзівяцца партызаны.

— Спытайся, як зваць!

— Франц Крыгер.

— А па бацьку? — удакладняе камандзір.

— У немцаў няма звычаю называць па бацьку.

— Няўжо?!

Немцу хочацца пра нешта спытацца. Нарэшце не вытрымлівае, звяртаецца да мяне:

— Скажыце, доўга яшчэ будуць весці?

— Кіламетраў з дваццаць!

— Спытайся, якой халеры яму ад нас трэба? — перабіваюць нас пытаннямі.

— Чаму немцы напалі на наш край!

— І калі ўжо здадуцца?

— Пара!

Перакладаю.

— Гэтаму ніколі не бываць! — злуецца афіцэр. — Пераможам мы!

Нямсем. Пасля надзей на Волзе пачуць такое ад палоннага?!

— Вас на поўдні ўжо адагналі на тысячу кіламетраў!

— Нашы войскі зайшлі ў глыбіню Расіі на тры тысячы кіламетраў!

— Тады ваша армія была некранутая!

— Цяпер у фюрэра ёсць сакрэтная зброя.

Зноў разіць нас ход яго мыслі, і мы на хвіліну змаўкаем.

— Спытайся, чыгровец, чаму яны паляць нашы вёскі і расстрэльваюць?

— На то вайна.

Партызан нібы падмывае, кідаюцца да афіцэра з кулакамі.

— Пакіньце жывы-ым, яшчэ патрэ-эбен! — бароніць маленькі камандзір.

Хлопцы адстаюць. Пачынаюць хто закурваць, хто пераабувацца. Пакрысе забываюць аб палонным. Падлавіўшы момант, афіцэр звяртаецца да мяне:

— Галё, скажыце, калі ласка, толькі праўду: што са мной зробяць там, куды вядуць?

Са здзіўленнем гляджу на яго. Чалавеча, няўжо табе

76

не ясна яшчэ? Перакладаю хлопцам. Маўчаць яны, маўчу і я. Добрая птушка. Не адной карнай экспедыцыяй кіраваў недзе, яшчэ сумняваешся!..

— Самі разумееце, пан афіцэр...

— Кх!...

Хлопцы здагадваюцца, што я адказаў, уважліва яго разглядаюць, нібы першы раз бачаць. Усе мы ўражаны таямніцай смерці. Такі ладны, відны, а вось хутка будзеш адубянелым трупам...

Камандзір хмурыцца і са злосцю заяўляе:

— Можаш перакласці. Для нашага камандвання ён не такая каштоўная фігура, каб з-за яго рызыкаваць самалётам, пасылаць з Масквы машыну. Дапытаюць тут, пашлюць весткі, а яго расстраляюць!

З-за крыўд, якія я пазнаў ад эсэсаўцаў, трэба было б быць больш цвёрдым. Перакладаю з неўласцівай мне інтанацыяй.

— Го! — выслухаўшы, выдыхае ён, быццам трапіў у гарачую ваду, пераступае з нагі на нагу. — Так я і ведаў!...

Чуваць, як нехта пакрыўджана кажа:

— І прасіў жа пакінуць мне, не пакінуў!..

— На, будзе яшчэ на дзве зацяжкі, не плач!

— Чорт, лямка ад мяшка парвалася!..

— Армейскі разведчык, з якім мы знаёмы яшчэ з групы Скарыніна, дастае круглыя скрыначкі з шакаладам, дае мне:

— Падарунак ад фюрэра, частуйся. Захапілі ў машыне кілаграмаў трыццаць. Абрыдзеў нам...

Хаваю ў кішэні шакалад, стараюся не спатыкацца позіркам з афіцэрам. Ён не адстае:

— Магу папрасіць, каб пасля допыту мне далі самому застрэліцца? Гэта ў вас практыкуецца?

З заклапочанасцю гляджу на яго.

— Ён афіцэр? — штурмфюрэр паказвае на рыжага.

Няўпэўнена ківаю галавой.

— Тады перакладзіце яму маю просьбу. Прашу яго як афіцэр афіцэра: пасля допыту няхай пакіне ў пісталеце адзін патрон і дасць мне. Ён мяне злавіў і мае права першынства на экзекуцыю...

Партызаны з палонным адыходзяць.

(Працяг будзе)

77

КІНО

ПРАГРАМА
на 24—29.VIII.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Wspomnienia z wakacji" (radziecki), 24—25. „Ten wstrętny celnik" (franc.), 26—27. „Ulica graniczna" (polski), 28—29.

Кляшчэлі

„Rywalki na lodzie" (chiński), 24—25. „Babcia, dziadkowie i ja" (radz.), 26—27. „Hasło „Odwaga" (angl.), 28—29.

Дубіны

„Beata" (polski), 25—29.

Нарва

„Rachunek sumienia" (polski), 25—29.

Нараўка

„Handlarze opium" (chiński), 25—29.

Чаромуха

„Szminka do ust" (włoski), 24—26. „Pamiętnik pani Hanki" (polski), 27—29.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Więzy krwi" (radz.), 25—29.

Райск

„Hatiffa" (NRD), 25—29.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Między nami złodziejami" (czeski), 24—25. „Skarb" (polski), 26—27. „Strzał we mgle" (radz.), 28—29.

Міхалова

„Kapo" (włoski), 24—25. „Twarzą w twarz" (jugosł.), 26—27. „Walkower" (polski), 28—29.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Srebrny faworyt" (angl.), 24—25. „Trzy światy Guliwera" (angl.), 26—27. „Bokser i śmierć" (czeski), 28—29.

Мілейчыцы

„Poślubny rejs" (angl.), 24—25. „Wyspa złoczyńców" (polski), 26—27. „Biedni bogacze" (węgierski), 28—29.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава

„Między brzegami" (polski), 25—29.

Сідра

„Opowieści z pociągu" (rumuński), 24—25. „Czas miłości" (rumuński), 26—27. „Pięciu" (polski), 28—29.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ружаныстоκ

„Teresa Desgueraux" (franc.), 24—25. „Ostatni Cowboj" (USA), 26—27. „Druga młodość cioci" (węgierski), 28—29.

У мясцовасцях Орля, Чыжы, Новы Двор у днях 24—29.VIII. фільмы высвятляцца не будуць.

Гумар і сатыра

Выхавацель

Вартаўнік: — Вы чаго тут каля машын лазіце? А ну, давайце вушы!

Дзед: — Стары чалавек, а дзяцей палохаеце, выхоўваць трэба. Унучак, дай яму дулю.

УСЯЧЫНА

Усё людскае — мне не чужое...

УЛАДЗІМІР КОРБАН

НА СЦЭНЕ

Мы на сцэне выступалі,
А па п'есе ў нас было:
Маладую аддавалі
За старое памяло.

Я дзяўчыну тую граю,
А нялюбага — Панас.
Кіраўнік Мікіта лае
На чым свет мяне ўвесь час.

Выгаварвае мне строга,
Што не так я роль вяду:
За нялюбага, старога
Нібы з радасцю іду.

Нарачоны абдымае,
Мне належыць сумаваць.
Я ж вачмі ў яго страляю
І гатова цалаваць.

Мне належыць адбівацца,
А я ліпну да грудзей,
Нібы мне з нялюбым знацца
За цукерку саладзей.

Не крычы дарма, Мікіта,
Драмгуртхоўскі кіраўнік, —
Недалёкі і сляпы ты,
У галоўнае не ўнік.

Беспадстаўна ты шалееш,
А чаму я так раблю,
Ты, дзівак, не разумееш, —
Бо Панаса я люблю!

— Дарагі, мы ж яшчэ толькі заручаныя.

Без слоў

МНОГА ВЕДАЕ

У газеце была надрукавана аб'ява, што канторы «Загатжывёла» патрабуецца бухгалтар.

Назаўтра да загадчыка канторы зайшоў чалавек, які хацеў заняць гэтую пасаду.

— Колькі гадоў працавалі бухгалтарам? — спытаў загадчык.

— Дваццаць.

— А колькі будзе двойчы два? — задаў другое пытанне загадчык.

— Чатыры.

— Вы нам не падыходзіце.

Калі за незнаёмцам зачыніліся дзверы, начальнік аддзела кадраў, які слухаў гэтую размову, пацікавіўся ў загадчыка, чаму не падыходзіць на пасаду бухгалтара гэты чалавек. Той коратка растлумачыў:

— Ён занадта многа ведае.

Ёсць сагнуты ў тры пагібелі людзі, якія, відаць, не чулі аб эвалюцыі і не ведаюць, што чалавек выпраставаўся ва ўвесь рост ужо сотні тысяч год назад.

ПАДМАЗАЎ

Паслаў бацька свайго сына, які зусім не цікавіўся гаспадаркаю, калёсы падмазаць. Чакаў, чакаў, а сын усё не вяртаецца. Пайшоў бацька сам.

— Калі ж ты ўжо скончыш? — пытае.

— А ўжо хутка — адну толькі аглоблю падмазаць засталося.

ШЧЫРАЯ РАЗМОВА

Узлаваная маці набіла трохгаловую Людачку. Дзяўчынка доўга плакала ў куце.

— Ну, хопіць румзаць! — прыкрыкнула маці. — Гэта табе за тое, што ты мяне не любіш.

— Мамачка, я ж цябе вельмі люблю, але толькі на партрэце.

— Чаму на партрэце?

— Таму што мама, якая на партрэце, не лаецца і не б'ецца..

КУР'ЁЗЫ

Амерыканскія курыльшчыкі сігар выступілі з пратэстам супраць рашэння ўстанавіць у Вашынгтоне помнік Уінстану Чэрчылю, на якім ён паказаны без традыцыйнай сігары ў зубах.

А•Д•Г•А•Д•А•Н•К•А

Правер пры дапамозе алавіка, які вуж праглынуў труса?

Французскія дыялагі

— Ой, вы вылілі ўвесь соус на маю сукенку!
— Нічога. На кухні яшчэ ёсць.

*

— Я хацеў бы застрахавацца ад пажару.
— Пачакайце трошкі.
— Гэта спешна, у мяне дом гарыць.

*

— Гэты біфштэкс такі цвёрды, што я не магу яго разрэзаць.
— Зараз я памяняю вам нож.

*

— Заўтра гадавіна нашага вяселля. Пайду заб'ю труса.
— Навошта, гэта ж не яго віна.

*

— Цяпер вы знайшлі ў маім пісьме тое, чаго я не мог сказаць вам вусна?
— Так. 15 арфаграфічных памылак.

Не зразумела

— Мама, а ў дзядзькі, які сёння піў у нас гарэлку, ёсць крылы?

— Ды не, дачушка.

— А чаму ж тады тата гаворыць, што ён важная птушка?

Піўцо

Новаспечаны прэзідэнт Паўднёвага В'етнама ажаніўся з першакласнай сцюардэсаю, а наш Мішка ажаніўся з трохкласнымі шасцьмі гектарамі.

Над возерам Байкал геолагі адкрылі велізарнае падземнае мора, а канцавы Хведар капаючы пазаўчора бульбу ў агародзе дакапаўся да схованкі старога віна з 1860 года. Хведар пабіў бутэлькі, каб часамі не атруціцца так старым вінОм.

У Грузіі адкрылі вялікія жылы золата, а ў нас закрылі залатаносную жылу, гэта значыць, забаранілі прадаваць гарэлку ў мясцовым буфеце.

Заграніцаю высокім палітыкам хутчэй скарачаюць рост, чым у нас куплены касцюм. Хутчэй даб'ешся да хірурга, чым дашукаешся краўца, які захацеў бы перарабіць новенькі касцюмчык. дапасаваць.

У Нью-Йорку недахват вады, слабы ціск не падымае ваду ў водаправодах высачэзных небаскробаў. Будова новай вежы ціску на рацэ Гудзона зацягнулася.

А ў нас на сходах столькі льецца вады, што хоць ты прадавай яе Амерыцы.

У Іране загарэлася нафта на нафтавым промысле. Людзі цэлы тыдзень змагаліся з полымем. А наш Якуб даведаўся, што за Міхаловам гараць тарфяныя абшары і пабег туды смажыць яечню.

Такіх і падобных навін мог бы я напісаць многа. Здзівіцеся, адкуль яны ўзяліся ў мяне?

Людзі мілыя, якраз насупроць майго акна знаходзіцца будка з півам. Ад ранка да вечара будка аблеплена людзьмі, бы варэнне мухамі.

Людзі папіваюць піўцо і частуюцца навінамі, а я хачу, ці не хачу, слухаю ўсіх навінаў. Ніякая радыёстанцыя на свеце не перадасць столькі навін, колькі перадае і раздае іх кожная будка з півам, аблепленая народам папіваючым піўцо.

Дзядзька Лявон

АКЕНЦА ДУМАК

Недастаткова ведаць, неабходна таксама дастасаванне, недастаткова хацець, трэба і рабіць.

Іаган Вольфганг Гётэ (1749—1832) — вялікі нямецкі паэт і вучоны.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе ЛЮБЫ МАРТЫНЮК з Козлікаў, Гайнаўскага павета, змяшчаем рускую песню:

„ВОЛЖАНКА"

Над водой березки, елки,
Дым рыбацкого костра.
Хороши весной на Волге
Золотые вечера! (2 раза)

На закате тучки тают,
Тучки — розовые сплошь.
Вся от солнца золотая,
Ты на лодочке плывешь. (2 раза)

Если б в шутку ты спросила,
Я ответил бы всерьез,
Что на свете нет красивей
Золотых твоих волос. (2 раза)

Целый день я их не вижу,
Ты пойми да пожалей.
Хоть теперь-то выходи же
Ты на берег поскорей. (2 раза)

Загляну в глаза волжанке,
Нежным словом назову.
Под березкой на полянке
Сядем рядом на траву. (2 раза)

Соловей запел, защелкал.
Прислонись к моей груди...
Ой ты, ноченька над Волгой,
Подожди, не проходи! (2 раза)

Ніва

Adres redakcji Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony red. naczelny 25-83, centrala 31-41, do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie – 2,40 zł, kwartalnie – 7,20 zł, półrocznie – 14,40 zł, rocznie – 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje – Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ w USA. Nakład 5458. Bltk C-2